

Nr 333

Av fröken Nordström och herr Alexanderson, om ett odontologiskt forskningsinstitut.

(Lika lydande med motion nr 396 i Andra kammaren)

I flera utredningar, bl. a. 1957 års folktandvårdssakkunnigas, i många remissutlåtanden och i flera tidigare riksdagsmotioner har framhållits önskvärdheten för att inte säga nödvändigheten av ökade profylaktiska insatser mot tandsjukdomarna. Det är väl bekant vilka problem vården av patienter med dessa sjukdomar har berett staten och sjukvårdshuvudmännen och vilka lidanden och ekonomiska uppoffringar som drabbar patienterna.

Det är uppenbart att framtidens kungsväg inom all medicinsk behandling går mot förebyggande åtgärder. Detta gäller inte minst tandsjukdomarna.

Tandvårdsbehovet förorsakas till mycket stor del av tandröta eller karies, och denna sjukdoms orsaker anses av de mest framstående forskarna på området i så stor utsträckning klarlagda, att flera metoder för förebyggande redan kan tillämpas på starka grunder och att en systematisk forskning har de största utsikter att förbättra dessa metoder och att finna helt nya. Vipeholmsundersökningen gav t. ex. för 10 år sedan en solid grundval för kariesprofylax genom begränsning av konsumtionen av sötsaker och andra jämförbara artiklar, och den upplysningsverksamhet som baserats därpå lär ha givit goda resultat; i varje fall visar folktandvårdens statistik rörande tandvårdsbehovet bland 7-åringar en sjunkande kariesfrekvens sedan mitten av 1950-talet, då upplysningsverksamheten började intensifieras, i motsats till den starka kariesökning som inträdde parallellt med den ökade socker- och sötsakskonsumtionen efter krigets slut.

Ett annat och än mer dramatiskt exempel på profylaxens möjligheter är upptäckten av fluorens starka karieshämning, som kan uppgå till storleksordningen 50 %, och detta enligt nyligen framlagda resultat icke endast hos barn utan även hos vuxna ända upp i 60-årsåldern. Det är uppenbart att utomordentliga framsteg är möjliga genom utnyttjande av fluorens enastående effekt i lämpliga former, men om dessa former har som bekant också stark diskussion rått, särskilt beträffande frågan om fluoridering av dricksvatten. Riskerna resp. riskfriheten med denna åtgärd skulle med fördel kunna studeras under svenska förhållanden på de icke så få orter som har en hög naturlig fluorhalt i dricksvattnet — ända upp till 5.5 mg fluor per liter har rapporterats i svenska ledningsvatten. Flera alternativ till vattenfluorideringen har emellertid föreslagits och delvis prövats, t. ex. fluortillförsel

med salt eller mjöl. Sådana tillförselformer kräver emellertid en systematisk forskning rörande konsumtion och distribution av resp. födoämnen och rörande effektiviteten av fluortillförsel i sådana former.

Systematisk profylaktisk forskning rörande den andra av de mera utbredda tandsjukdomarna, tandlossnandet, torde också lämna starka bidrag till minskning av vårdbehovet och till en förbättrad folkhälsa. Då de sjukliga förändringar, vilka som slutresultat leder till tändernas lossnande, är särskilt uttalade i medelåldern och senare, blir dessa problem i och med den högre medellivslängden och befolkningsförskjutningen mot högre åldersgrupper alltmer trängande.

Åtskillig forskning har givetvis förekommit i vårt land liksom i andra länder rörande tandsjukdomarnas orsaker och förebyggande. Det är emellertid uppenbart, att det inte är tillrådligt att överlämna dessa viktiga problem åt den tid som lärarna vid tandläkarhögskolorna och ett fåtal kliniskt verksamma tandläkare kan ägna åt detsamma. I en rad länder, bl. a. USA, Canada, Australien, Schweiz och Norge, har odontologiska forskningsinstitutioner tillskapats. Dylika forskningsinstitutioner har i regel icke varit begränsade till målforskning med bestämda syften, även om tillskapandet av möjligheter till förebyggande åtgärder alltid dominerat motiveringar och arbetsplaner. Tiden synes vara väl mogen för att upptaga det förslag som i dessa hänseenden framlades av 1957 års folktandvårdssakkunniga.

I ett litet land som Sverige torde det vara särskilt angeläget att inrikta forskningen på bestämda praktiska målsättningar med utnyttjande av de grundvalar som lagts och lägges av hela den internationella forskningen. En institution för förebyggande forskning mot tandsjukdomarna borde förutom sin egen forskningsverksamhet sammanfatta, systematisera, utnyttja och förmedla alla de rön och erfarenheter som uppnås av den internationella forskningen och utvecklingen på dessa områden.

En dylik institution borde stå i ungefär samma förhållande till medicinalstyrelsen som f. n. statens institut för folkhälsan, statens farmaceutiska laboratorium och statens bakteriologiska laboratorium, vilka på resp. områden starkt medverkat till att skapa en förbättrad folkhälsa.

Kostnaden för en institution för förebyggande forskning rörande tandsjukdomarna måste betraktas som en lönsam investering, emedan dess arbetsresultat på grundval av hittills föreliggande erfarenheter med säkerhet kan förväntas medföra minskade tandvårdskostnader. Eftersom tandrötan direkt eller indirekt vållar huvuddelen av vårdbehovet, kommer redan en ringa procentuell sänkning av tandrötans frekvens att så starkt reducera vårdbehovet, att kostnaderna för en systematisk forskning mångfaldigt inbesparas, och ett sådant resultat av en systematisk profylaktisk forskning synes ligga direkt inom räckhåll. De direkta tandvårdskostnaderna i vårt land kan snart beräknas uppgå till 500 milj. kronor årligen, och det måste anses som ett föråldrat system i dagens utvecklingssamhälle att nästan enbart bygga ut de vårdmöjligheter som har att taga hand om tandsjukdomarnas följder.

Ingen industriell rörelse skulle t. ex. i dag kunna tänkas offra förhållandevis så liten insats för utveckling mot förbättrade metoder som nu är fallet med tandvården i vårt land.

Atminstone någon procent av totalkostnaderna bör investeras i sådant utvecklingsarbete som siktar till radikala förbättringar i metoderna att bekämpa dessa för samhället och den enskilde dyrbara och för folkhälsan tärande sjukdomar.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att ett utarbetat förslag till ett odontologiskt forskningsinstitut måtte föreläggas 1964 års riksdag.

Stockholm den 25 januari 1963

Margareta Nordström

Erik Alexanderson